

**UCHWAŁA NR (Projekt)
RADY GMINY MARCISZÓW
z dnia 25 kwietnia 2025 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz
Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 - 2030 w Gminie
Marciszów**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.z 2024 r., poz. 1465 ze zm.) i art. 6 ust. 1 i ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1673 ze zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 24 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025- 2030 w Gminie Marciszów w brzmieniu ustalonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Marciszów.

§ 3. Traci moc uchwała nr XXVII/162/2021 RADY GMINY MARCISZÓW z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Marciszów na lata 2021-2025.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Podstawą do przyjęcia uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030 w Gminie Marciszów jest art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 1673 ze zm), zgodnie z którym do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej ustanowiono m.in. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030. W konsekwencji nastąpiła konieczność zapewnienia spójności Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej z nowym Programem Rządowym. Mając na uwadze powyższe został opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025- 2030 w Gminie Marciszów. Program stanowi narzędzie do efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym, a także stworzenia jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwięzionych w przemoc domową. Program zawiera m.in. charakterystykę przemocy domowej jako zjawiska społecznego, wykaz celów, kierunki i wskaźniki działań Programu, jego adresatów oraz określa podstawy prawne podejmowanych działań.

Biorąc pod uwagę powyższe, podjęcie uchwały przez Radę Gminy Marciszów w sprawie przyjęcia ww. Programu jest uzasadnione

Sporządziła Teresa Krajewska-Wiśniak Kierownik GOPS Marciszów

GINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2025 – 2030 W GMINIE MARCISZÓW

ROZDZIAŁ I

1. Podstawy prawne przeciwdziałaniu zjawisku przemocy domowej

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 poz. 1673), zwana dalej także „ustawa”.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 -2030 w Gminie Marciszów został opracowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy. W myśl art. 6. ust. 2 pkt 1-4 ustawy, zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W niniejszym Programie uwzględniono także podstawowe akty prawne, które współtworzą charakterystyczny system przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 poz. 1283 ze zm.),
- 2) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 poz. 49),
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 poz. 2151 ze zm.),
- 4) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 poz.1465 ze zm.),
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 poz. 1939 ze zm.),
- 6) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 poz. 2809 ze zm.),
- 7) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodek Karny (Dz. U. z 2025 poz. 383),

- 8) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 poz. 1568 ze zm.),
- 9) ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2024 poz. 1802 ze zm.),
- 10) uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

2. Wstęp

Niniejszy dokument pn. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030 w Gminie Marciszów, zwany dalej Programem został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne, zarówno publiczne (np. ośrodek pomocy społecznej) jak i niepubliczne (np. stowarzyszenia), bez względu na stopień ich sformalizowania (instytucje, organizacje społeczne, grupy samopomocowe itp.). Nieodzownym ich elementem jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

Gminny Program skierowany jest przede wszystkim do ofiar przemocy domowej w tym dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych i niepełnosprawnych.

Zmniejszenie rozmiarów przemocy domowej i pomocy ofiarom jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania różnych instytucji i organizacji.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu. Ze zjawiskiem przemocy można zetknąć się w rozmaitych miejscach. Bez wątpienia doświadczanie przemocy domowej, a zatem w środowisku, które powinno być ostoją bezpieczeństwa i zapewnić godne warunki do życia i dorastania, niesie za sobą szczególnie dotkliwe konsekwencje. Związane jest to z faktem, że sprawcami przemocy są osoby bardzo dobrze znane ofiarom (rodzice, dziadkowie, rodzeństwo, dalsza rodzina), a ofiarami są osoby, które powinny być otoczone szczególną opieką (dzieci, osoby niepełnosprawne, starsze).

3. Definicje i charakterystyka zjawiska przemocy

Przez przemoc domową rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- 1) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- 2) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- 3) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- 4) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- 5) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Ponadto w myśl definicji przemocy domowej osoba doznająca przemocy domowej to:

- 1) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- 2) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- 3) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- 4) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- 5) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- 6) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- 7) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- 8) małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Zjawisko przemocy domowej należy zatem analizować przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doznającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc domową. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Natomiast perspektywa społeczna, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie.

Zasadniczo wyróżnia się następujące formy przemocy:

- 1) **Przemoc fizyczna** – to forma agresji łącząca się z naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.

- 2) **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, krzyk, izolacja, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp. Gaslighting tzn. sprawca może zatajać informacje albo przekazywać je tak, aby pasowały do jego wersji wydarzeń, a za pomocą żartów i sarkazmu neguje doświadczenia ofiary, zachowuje się jakby nie miało miejsca to, co miało miejsce.
- 3) **Przemoc seksualna** – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.
- 4) **Przemoc ekonomiczna** – to celowe niszczenie czyjejs własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.
- 5) **Zaniedbanie** – Zaniedbanie jest określane jako ukryta forma przemocy. Polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb psychicznych i/lub biologicznych. Może dotyczyć dzieci ale ma miejsce także odnośnie osób starszych, niepełnosprawnych czy chorych, których stan zdrowia wymaga opieki. Zaniedbanie w sferze emocjonalnej to zachowania takie jak brak uwagi i uczyć, a więc pozbawienie zaspokojenia podstawowych emocjonalnych potrzeb: przynależności, miłości, więzi. Może przejawiać się poprzez ignorowanie potrzeb innej osoby, odmowę komunikowania się, niedbałość. Zaniedbanie w sferze biologicznej może przejawiać się w pozbawianiu środków na utrzymanie, jedzenia, ubrań, miejsca do mieszkania, braku pomocy w chorobie.
- 6) **Cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby; upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczanie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejs działalności w sieci.

Przemoc domowa zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny.

Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu. Są to:

- 1) **Faza narastania napięcia** – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, w której osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury.
- 2) **Faza ostrej przemocy** – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szal, jakiś drobny wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy.
- 3) **Faza miodowego miesiąca** – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. „Sprawca” jest czuły, troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Przeprasiny często towarzyszą łzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy „drugą szansę”. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje doznającą przemocy w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

4. Konsekwencje przemocy domowej

Niezależnie od płci, wieku, statusu społecznego, wcześniejszych doświadczeń życiowych przemoc domowa łączy się z negatywnymi następstwami. Aby skutecznie kształtować życie bez agresji i przemocy potrzebny jest spójny system oddziaływania i profilaktyki. Niezbędne jest zrozumienie, że przysłowiowy klaps staje się źródłem późniejszych, olbrzymich problemów i obciążeń społecznych.

Pierwsze na myśl zwykle przychodzą typowe skutki przemocy fizycznej, takie jak siniaki, podbite oko czy rozcięta brew. Jednakże każda forma przemocy niesie za sobą wiele dużo subtelniejszych implikacji.

Za sytuację przemocy domowej odpowiada zawsze osoba, która stosuje przemoc. Wykorzystuje swoją siłę i pozycję wobec osoby zależnej i słabszej. Dlatego dzieciom, osobom przewlekle chorym, starszym, z niepełnosprawnościami, a także osobom dorosłym, które w dzieciństwie były krzywdzone, może być szczególnie trudno ochronić się przed przemocą.

Przemoc wpływa negatywnie na funkcjonowanie emocjonalne, poznawcze, społeczne i zdrowie.

Obszar emocjonalny

- ✓ Odczuwanie nieprzyjemnych emocji takich jak smutek i przygnębienie (wynikające z poczucia bezradności i tragiczności swojej sytuacji).

- ✓ Wstyd (to właśnie ją dotknęła przemoc ze strony najbliższych, ludzie będą gadać).
- ✓ Poczucie winy („to ja jestem winny sytuacji przemocy”) lub poczucie krzywdy („nie zasługuję na takie traktowanie”).
- ✓ Brak przynależności do osób bliskich oraz wyizolowanie.
- ✓ Brak empatii np. brak reakcji na płacz innych.
- ✓ Niskie poczucie własnej wartości.
- ✓ Zaburzone poczucie rzeczywistości, depersonalizacja, odrealnienie, które można wyrazić w słowach/myślach „to wszystko nieprawda, ja nie jestem częścią tej sytuacji”.
- ✓ Depresja oraz zaburzenia lękowe
- ✓ Uzależnienia chemiczne lub behawioralne.
- ✓ Lęk przed odrzuceniem i zależność od innych.

Obszar poznawczy

- ✓ Problemy z pamięcią i koncentracją.
- ✓ Poczucie tkwienia w pułapce bez wyjścia.
- ✓ Całkowita uległość i podporządkowanie się.
- ✓ Niezdolność do podejmowania samodzielnych decyzji.
- ✓ Ucieczka od realnego życia w świat fantazji.

Obszar behawioralny

- ✓ Nadmierne pobudzeniem i tendencja do wybuchowości.
- ✓ Zachowania agresywne wobec innych.
- ✓ Zmiany w odczuwaniu (w tym w reakcjach na ból, intensywniejsza reakcja na dotyk, np. podskakiwanie, spięcie się pod wpływem nawet delikatnego dotyku).
- ✓ Tiki, drżenie rąk.
- ✓ Ograniczenie liczby podejmowanych inicjatyw, rezygnacja z działania (w tym syndrom wyuczonej bezradności).
- ✓ U dzieci ucieczki, problemy w szkole, później przestępczość.

Obszar biofizjologiczny

- ✓ Bezsenna.
- ✓ Koszmary senne.
- ✓ Utrata apetytu lub emocjonalne objadanie się.
- ✓ Trzęsienie się ciała.
- ✓ Nawracające bóle głowy (także innych części ciała).
- ✓ Szczególnie u dzieci nietrzymanie moczu i kału, wymioty, biegunki.

Zdarza się, że same osoby doznające przemocy domowej nie łączą swoich problemów zdrowia psychicznego i somatycznego czy niekorzystnych zmian w funkcjonowaniu z sytuacją domową, np. bezsenności, oziębłości, rozdrażnienia. Nie wiedzą o tym, że to co się z nimi dzieje, jest następstwem relacji z osobą stosującą przemoc. Kontaktują się z lekarzami, szukając przyczyn złego samopoczucia. Skutki przemocy manifestują się w różnych obszarach życia, które mogą wydawać się niepowiązane bezpośrednio z jej doświadczaniem. Z pewnością przerwanie milczenia i zwrócenie się o pomoc jest kluczowym krokiem do tego, aby zrozumieć te zależności i ochronić się przed przemocą

Przemoc stosują nie tylko członkowie rodzin patologicznych, lecz zjawisko to dotyczy różnych rodzin. Przemoc przy tym często towarzyszy np. alkoholizmowi. Alkohol zaostrza bowiem istniejące u sprawcy zaburzenia w zakresie kontaktu i problemy emocjonalne. Za przyczyny przemocy uznaje się także chłodną atmosferę domową, jak i złą sytuację socjalną i ekonomiczną rodziny. Trudno jest uchwycić prawdziwe rozmiary przemocy w rodzinie, chociaż uznawana jest ona za zjawisko powszechne.

Przemoc rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej, dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemami. Niezbędne jest więc zapewnienie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy

ROZDZIAŁ II

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Diagnoza Zjawiska Przemocy w Gminie Marciszów

Diagnoza zjawiska przemocy domowej. Przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku.

Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy domowej ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w środowisku domowym z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc.

Wpływ na stosowanie przemocy domowej może mieć także uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie. Statystyki pokazują, że wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności.

Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy domowej jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych.

2. Charakterystyka gminy

Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Marciszów została przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

W Gminie Marciszów wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. zamieszkiwało 4140 osób, natomiast pomocą społeczną objęto 439 osób w 266 rodzinach tj. około 9,43 % ogółu mieszkańców Gminy Marciszów.

Do porównania w Gminie Marciszów wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. zamieszkiwało 4169 osób, natomiast pomocą społeczną objęto 235 osób w 123 rodzinach tj. około 5,64 % ogółu mieszkańców Gminy Marciszów.

3. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Marciszów

W 2024 roku odbyło się 6 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, na których przeanalizowano wszystkie założone Niebieskie Karty. Zespół Interdyscyplinarny tworzył grupy diagnostyczno-pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Powołano 14 grup diagnostyczno - pomocowych celem ustalenia planu pomocy osobie, rodzinom, co, do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz w stosunku do osób wobec, której istnieje podejrzenie, że jest sprawcą przemocy.

W trakcie posiedzeń grup diagnostyczno – pomocowych ustalano indywidualne plany pomocy dla danej osoby, ustalono również sposób i tryb monitorowania tych osób i rodzin (okres monitorowania to minimum 9 miesięcy), przy czym pracownik socjalny i dzielnicowy, co najmniej raz w miesiącu odwiedzają rodzinę, która ma założoną Niebieską Kartę.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno - pomocowych wykonywali zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prace w ramach grup diagnostyczno - pomocowych były prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół Interdyscyplinarny lub wynikały z problemów występujących w indywidualnych przypadkach, zgłaszanych przez pracowników socjalnych oraz pedagoga szkolnego.

Rodzaj działania	Wskaźnik w roku 2024	
Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych (art. 9a ust. 7, 10, 13-14 ustawy)	liczba zespołów interdyscyplinarnych	1
	liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego	6
	liczba funkcjonujących w danym roku grup roboczych/grup diagnostyczno- pomocowych	25
	liczba spotkań grup roboczych/grup diagnostyczno- pomocowych	69

Tabela Źródło: dane własne opracowane na podstawie danych GOPS oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Marciszów			
Rok	2022	2023	2024
Oświata	0	1	1
Ośrodek Pomocy Społecznej	4	5	3
Policja	12	15	15
Ochrona zdrowia	1	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	1

Tabela Źródło: dane własne opracowane na podstawie danych GOPS oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Wyszczególnienie		2022	2023	2024
Wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny		3	4	8
Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa		2	1	1
Liczba odebranych dzieci na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy		0	0	2
Zakończenie procedury NK A- Razem		24	12	15
w tym na skutek:	ustanie przemocy i zrealizowanie indywidualnego planu	17	8	13
	Bezzasadne podejmowanie dalszych działań	7	4	2
Liczba osób umieszczonych w specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej		0	3	0

Tabela Źródło: dane własne opracowane na podstawie danych GOPS oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

W ostatnim czasie zauważalna jest tendencja wzrostowa osób szukających wsparcia i pomocy w formie poradnictwa i pracy socjalnej. Gmina Marciszów odnotowuje także wzrost przypadków przemocy psychicznej. Ten rodzaj przemocy występuje niemal w każdym przypadku wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”. Na przykład w roku 2024 r. dla łącznie

15 założonych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” przemoc psychiczna wystąpiła jako jeden z powodów wszczęcia w 15 przypadkach. Dane te nie oddają jednak w pełni obrazu przemocy na terenie Gminy Marciszów. Zjawisko to jest powszechne, jednak nie zawsze jest ujawniane, co utrudnia rozpoznanie i przeciwdziałanie jej.

- **Mocne strony Gminy:**

1. Dobrze przygotowana i stale doskonaląca swe umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny.
2. Znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami.
3. Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi i radami sołeckimi.
4. Poparcie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej przez samorząd gminny.

- **Słabe strony Gminy:**

- 1) Niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy.
- 2) Trudności w odseparowywaniu sprawców przemocy od ofiar.
- 3) Brak wystarczającej liczby mieszkań chronionych dla ofiar przemocy.
- 4) Brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej
- 5) Brak dostępu do psychiatrii dziecięcego

- **Zagrożenia:**

- 1) Słaba kondycja ekonomiczna rodzin.
- 2) Negatywne wzorce zachowań społecznych.
- 3) Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
- 4) Problemy alkoholowe członków rodzin.
- 5) Nadal niska świadomość społeczna i wrażliwość na zjawiska związane z przemocą w rodzinie.
- 6) Stereotypy na temat przemocy domowej.

- **Strategie i metody osiągnięcia celów:**

- 1) Ochrona ofiar przemocy poprzez wsparcie prawne i psychologiczne.
- 2) Budowanie skutecznych form pomocy dla ofiar przemocy domowej.
- 3) Systematyczna edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy domowej.

Przemoc może pojawić się w każdym domu; nie ma ona związku ani ze statusem społecznym rodziny, ani miejscem zamieszkania, a ofiarami przemocy w rodzinie bywają zarówno mieszkańcy w dużych miastach, jak i mniejszych miejscowościach czy wsiach. Zdarzenia, w

których dochodzi do przemocy dotyczą zarówno małżeństw, jak i związków partnerskich, są także sytuacje, w których znęcano się nad dziećmi, czy mieszkającymi we wspólnym domu seniorami.

Z analizy ilości prowadzonych spraw przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty” zaobserwować można, iż na przestrzeni lat 2022-2024 na terenie Gminy Marciszów problem zdiagnozowanej przemocy domowej zwiększył się.

Dokonując porównania ogólnopolskich danych dotyczących płci osób doznających przemocy i stosujących przemoc z danymi posiadanymi przez Zespół Interdyscyplinarny można wnioskować, że w przeważającej mierze osobami stosującymi przemoc są mężczyźni, a doznającymi przemocy kobiety i dzieci.

Na podstawie wykonanej diagnozy można stwierdzić, iż w Gminie Marciszów konieczna jest realizacja następujących działań, tj.:

- 1) Działania profilaktyczne na terenie gminy powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny się one ograniczać jedynie do środowiska szkoły - uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty.
- 2) Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Marciszów, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.
- 3) Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy odnośnie problemu przemocy domowej, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.
- 4) Rekomenduje się zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy domowej. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy domowej na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.
- 5) Rekomenduje się kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązanie współpracy z służbą zdrowia w celu usprawnienia procedury "Niebieskiej Karty".
- 6) Rekomenduje się przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą domową a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy domowej.
- 7) Rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.

- 8) Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy domowej, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.
- 9) Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury "Niebieskie Karty" w szkole.

- **Zasoby instytucjonalne**

W Gminie Marciszów bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmuje się sieć instytucji:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marciszowie.
- 2) Komenda Powiatowa Policji w Kamiennej Górze „Rewir dzielnicowych w Marciszowie.
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Marciszowie.
- 4) Prokuratura Rejonowa w Kamiennej Górze.
- 5) Placówki oświatowe.
- 6) Ośrodek zdrowia.
- 7) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze.
- 8) Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze - kuratorzy zawodowi i społeczni.
- 9) Organizacje pozarządowe.
- 10) inne zainteresowane instytucje.

- **Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej**

- 1) Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
- 2) Stałe doskonalenie zasobów kadrowych; wypracowanie i wprowadzenie procedur oraz monitorowanie przemocy domowej.
- 3) Wprowadzenie spójnego systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin doznającym przemocy domowej.
- 4) Stałe monitorowanie, ewaluowanie oraz inicjowanie wprowadzania koniecznych zmian w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, edukacja społeczna.
- 5) Miejsca schronienia w związku z przemocą domową.

ROZDZIAŁ III

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Założenia Programowe

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 – 2030 w Gminie Marciszów jest dokumentem opracowanym na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Głównymi założeniami przedmiotowego programu są: kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu, ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc domową, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż przemoc domowa jest przestępstwem, a najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doznającej przemocą i zatrzymanie przemocy. Bez realizacji wyżej wymienionych założeń pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna.

Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Ponadto wzrost świadomości społecznej powinien przyczynić się do zapobiegania przemocy domowej, umożliwić szybsze reagowanie, a także spowodować, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

2. Adresaci programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 – 2030 w Gminie Marciszów skierowany jest do:

- 1) osób doświadczających przemocy domowej,
- 2) osób stosujących przemoc domową,
- 3) świadków przemocy domowej,
- 4) społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową,
- 5) przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych – podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Miejsce realizacji programu

Obszar Gminy Marciszów

4. Realizatorzy programu i czas realizacji

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Marciszów na lata 2025– 2030 będzie realizowany głównie przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Marciszowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marciszowie Komendę Powiatową Policji w Kamiennej Górze Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Marciszowie placówki oświatowe z terenu Gminy Marciszów ośrodki zdrowia z terenu Gminy Marciszów, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze, Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze Prokuraturę Rejonową w Kamiennej Górze, oraz organizacje pozarządowe.

5. Cele programu

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Marciszów.

Cele szczegółowe:

Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

Zadania:

Ad. 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Jest to obszar kierowany do mieszkańców Gminy Marciszów, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.

Kierunek działania	Termin	Wskaźniki
1) diagnoza dotycząca zjawiska przemocy w Gminie Marciszów 2) dystrybuowanie ulotek, broszur dot. przeciwdziałaniu przemocy domowej 3) zapewnienie współpracy podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej 4) edukowanie dzieci, młodzieży, dorosłych w zakresie przeciwdziałania przemocy	2025-2030	1) liczba stworzonych diagnoz dotyczących przemocy domowej na terenie Gminy Marciszów 2) pozyskiwanie ulotek, broszur dotyczących przeciwdziałaniu przemocy, 3) liczba podmiotów współpracujących przy realizacji niniejszego Programu, 4) liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, liczba dzieci, młodzieży, dorosłych uczestniczących w ww. programach profilaktycznych

Ad. 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej. Jest to obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.

Kierunek działania	Termin	Wskaźniki
1) podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, 2) udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, np. pomocy w formie posiłku dla dzieci w placówkach oświatowych 3) zapewnienie wsparcia medycznego, socjalnego, prawnego, w formie schronienia, 4) udzielanie informacji na temat instytucji wspierających osoby dotknięte przemocą domową, edukowanie osób dotkniętych przemocą o przysługujących ww. prawach, 5) monitorowanie sytuacji rodzin po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”	2025-2030	1) liczba formularzy Niebieska Karta-A założonych w ramach procedury „Niebieskie Karty” ze wskazaniem podjętych działań interwencyjnych, 2) liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” z wyszczególnieniem kobiet, mężczyzn i dzieci objętych pomocą GOPS 3) liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych i odbytych przez nie spotkań, 4) liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta - C , 5) liczba wręczonych formularzy „Niebieska Karta - B” 6) liczba osób i rodzin objętych monitoringiem.

Ad. 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Działania: obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

Kierunek działania	Termin	Wskaźniki
1) kierowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową, a także programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową. 2) współdziałanie i wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań	2025-2030	1) liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową, a także programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową. 2) liczba osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy domowej

osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w domowej		monitorowanych w zakresie zachowań
3) informowanie osób stosujących przemoc domową o grożącej odpowiedzialności karnej.		3) liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjno-motywacyjnych

Ad. 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Działania: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunek działania	Termin	Wskaźniki
1) systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb, podejmujących działania na rzecz osób doznających przemocy domowej 2) zapewnienie ww. dostępu do specjalistycznej literatury, programów wspierających analizę prawną.	2025-2030	1) liczba odbytych szkoleń, 2) liczba osób, które wzięły udział w ww. szkoleniach, 3) liczba zakupionych materiałów edukacyjnych, wykupionych dostępów, licencji do programów wspierających analizę prawną.

6. Określenie spodziewanych efektów

- 1) zmiana postaw społecznych wobec przemocy domowej.
- 2) zwiększenia wiedzy instytucji zajmujących się przemocą domową na temat zjawiska przemocy na terenie gminy Marciszów.
- 3) stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
- 4) minimalizacja zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Marciszów.
- 5) zmniejszenie poczucia bezradności ofiar przemocy domowej.
- 6) zwiększenie liczby osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagającym ofiarom przemocy.
- 7) pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.

7. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację programu

1) Monitorowanie

Realizacja działań przewidzianych w celach powyższego programu odbywać się będzie, w ramach kompetencji poszczególnych realizatorów programu. Ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, równolegle trwać będzie proces jego monitorowania. Każdego roku do 30-go czerwca za poprzedni rok kalendarzowy Zespół Interdyscyplinarny wraz z

Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Marciszowie sporządzać będzie raport zawierający dane zgromadzone w procesie ewaluacji i monitoringu oraz wnioski w sprawie zmiany zaplanowanych działań, sposobu ich realizacji przez jednostki odpowiedzialne, a także uwagi dotyczące funkcjonalności Programu.

2) Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Marciszów, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.